

СЕКЦІЯ 9. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

Бразілій Н. М.

*кандидат економічних наук, доцент
Черкаського державного технологічного університету
м. Черкаси, Україна*

Пастернак Я. П.

*кандидат економічних наук, доцент
Черкаського державного технологічного університету
м. Черкаси, Україна*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-297-8-28>

ОСОБЛИВОСТІ ВНЕСЕННЯ ЗМІН В ОБЛІКОВУ ПОЛІТИКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Важливим інструментом організації бухгалтерського обліку та формування фінансової звітності є облікова політика підприємства, яка не лише визначає стратегію розвитку та ефективність управління його фінансово-господарською діяльністю, а також дає змогу прогнозувати рівень майбутнього фінансового стану, швидко реагувати на зміни зовнішнього середовища та управляти економічними ризиками.

Згідно Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, що їх використовує підприємство для складання та подання фінансової звітності [1]. Проте необхідно звернути увагу на той факт, що облікова політика спрямована на виконання стратегічних і поточних цілей та завдань і є одним із елементів системи обліку та суттєво впливає на його ефективність. Бухгалтерський облік, в свою чергу, спрямований на управління, тому облікову політику необхідно розглядати у взаємозв'язку з управлінням.

Облікова політика, як складова управління підприємством, вирішує коло важливих завдань, серед яких можна виділити:

– регламентація бухгалтерського обліку, яка полягає в розробці відповідних інструкцій і положень, що дозволять упорядкувати та уніфікувати (наскільки це можливо) основні ділянки обліку;

- забезпечення зручності та доступності інформаційної бази обліку та звітності для потреб внутрішніх і зовнішніх користувачів з метою прийняття управлінських рішень з реалізації стратегії підприємства;
- створення єдиної системи оцінки активів, капіталу та зобов'язань підприємства;
- створення єдиної схеми документообігу;
- забезпечення дисципліни виконавців обліку;
- формування звітності, що найповніше відображає майновий стан підприємства.

Одна з головних якісних характеристик облікової політики – її послідовність, яка полягає в тому, що обрана підприємством облікова політика повинна застосовуватися без змін постійно. Але за потреби облікову політику можна переглядати та вносити відповідні зміни. Зміни в обліковій політиці, як передбачено Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» [1], можливі лише у випадках, передбачених національними стандартами. Такі випадки визначені в п. 9 НП(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах» [2]. Міжнародні стандарти теж визначають випадки, коли суб'єкт господарювання може змінити облікову політику, зокрема такі зміни визначені в п. 29 МСБО 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» [3]. Аналіз наведених нормативних документів свідчить про те, що зміни в облікових політиках поділяються на обов'язкові і ті, які провадяться на розсуд самого підприємства, тобто у добровільному порядку.

В сучасних умовах війни, яку розв'язала російська федерація проти України, підприємства змушені переглядати усі сфери своєї діяльності, в тому числі і питання облікових оцінок та облікової політики щодо активів, капіталу та зобов'язань. Тому виникає необхідність перегляду норм облікової політики в наступних напрямках:

1. Зміни в частині організації обліку необоротних матеріальних активів та їх амортизації. Використання необоротних матеріальних активів може бути істотно ускладнене наслідками війни. Зокрема, зміни можуть бути: у порядку надходження вигід від використання активів у результаті змін умов роботи підприємства; в умовах роботи чи інтенсивності використання активів. За умови зміни елементів амортизації (строк корисного використання, ліквідаційна вартість), які є обліковими оцінками, такі оцінки можуть бути переглянуті, якщо змінюються обставини, на яких базувалася ця оцінка, або отримана додаткова інформація. Термін корисного використання (експлуатації) та ліквідаційну вартість об'єкта основних засобів переглядають на кінець

звітнього року в разі зміни очікуваних економічних вигід від його використання. При цьому амортизацію об'єкта основних засобів нараховують з огляду на новий строк корисного використання та ліквідаційної вартості, починаючи з місяця, наступного за місяцем зміни строку корисного використання та/або ліквідаційної вартості. Отже, якщо у цьому випадку підприємство вирішить змінити і метод амортизації для подібних активів, то таке рішення необхідно зафіксувати в обліковій політиці.

2. Зміни в частині організації обліку розрахунків з дебіторами. Війна так чи інакше впливає на здатність контрагентів виконувати свої зобов'язання. Інколи внаслідок цього можуть значно зрости збитки від сумнівних і безнадійних боргів. У такому випадку виникає необхідність у перегляді методу обчислення резерву сумнівних боргів (за потреби – спосіб визначення коефіцієнта сумнівності), а також коефіцієнтів ризику за чинниками, що впливають на ризик невиконання зобов'язань. Ці підходи також необхідно закріплювати в обліковій політиці.

3. Зміни в частині організації обліку забезпечень. Разом із переглядом боргової політики підприємство може вдатися до створення нових або перегляду вже існуючих забезпечень майбутніх витрат і платежів.

4. Зміни в частині організації обліку витрат. Внаслідок військових дій можуть змінитися обсяги та види виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг. Отже, підприємство, продовжуючи працювати, може обрати інші методи калькулювання виробничої собівартості, внести зміни в перелік і склад постійних та змінних загальновиробничих витрат, в перелік статей калькуляції виробничої собівартості, змінити систему обліку витрат та варіант зведеного обліку витрат виробництва. Вищенаведені альтернативні варіанти обліку витрат повинні бути зафіксовані в обліковій політиці підприємства.

Відповідні зміни до облікової політики повинні бути відображені в розпорядчому документі – Наказі про облікову політику. Вносити зміни до Наказу рекомендовано чинним законодавством на початок звітнього року, але не виключено, що така потреба може виникнути і в інший час, у такому випадку дату змін підприємство обирає самостійно.

Висновки. Облікова політика підприємства є тим інструментом, який дає можливість побудувати систему бухгалтерського обліку таким чином, щоб максимально задовольнити потреби зовнішніх та внутрішніх користувачів для прийняття ними відповідних рішень. Обрана підприємством облікова політика повинна застосовуватись постійно, але

це не означає, що підприємство не вправі її змінити. Головна вимога, що ставиться до змін в облікову політику – їх необхідність, обґрунтованість та документальне оформлення. Сучасні реалії війни призвели до необхідності вносити зміни до облікової політики в різних частинах організації бухгалтерського обліку, які уможливають об'єктивно оцінити діяльність підприємства.

Література:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. Верховна Рада України. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>: (дата звернення: 19.04.2023).

2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах», затверджене наказом Мінфіну від 28.05.1999 р. № 137. URL. https://ips.ligazakon.net/document/reg3685?an=28&ed=2021_07_09 (дата звернення: 19.04.2023).

3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки». URL. https://ips.ligazakon.net/document/MU17031?an=&ed=2021_08_27&_ga=2.247453956.1894142616.1679559565-1764604169.1668505189. (дата звернення: 19.04.2023).